Придбання банку в Україні: отримання погодження Нацбанку

Вступ

1. Яка участь є істотною

2. Коли потрібне погодження НБУ

3. Коли подавати документи до НБУ

4. Які документи треба подати до НБУ

5. Особливості подання документів для іноземних учасників

6. Процедура та строки погодження

7. Строк дії погодження

В

Український бізнес динамічно адаптується до складних обставин війни. В окремих випадках цей процес супроводжується змінами структури власності ключових елементів економіки України, зокрема банків.

Причиною такої ситуації є не тільки фінансові проблеми власників, але й збільшення прозорості та необхідність контролю за фінансовими потоками, які надходять від партнерів і міжнародних кредиторів, а також очищення української банківської системи від впливу країни-агресора – росії.

Одним з інструментів контролю за цим процесом є процедура погодження Національного банку України (НБУ) набуття істотної участі в українських банках.

1. Яка участь є істотною

Істотна участь в українському банку може бути прямою або опосередкованою. Розмір участі розраховується шляхом додавання прямої та опосередкованої участі в банку за всіма ланцюгами володіння корпоративними правами в банку.

Прямим володінням істотною участю в банку вважається володіння 10% акцій банку або більше. Опосередковане володіння істотною участю в банку визначається в залежності від способу контролю акцій.

У випадку, якщо особа володіє участю в банку через юридичних осіб, то розмір її участі розраховується за спеціальною формулою, встановленою НБУ. Ця формула враховує розмір участі особи в таких юридичних особах (у відсотках) та кількість рівнів володіння корпоративними правами в банку.

Для визначення опосередкованого володіння істотною участю враховується

не тільки право власності на акції банку. До опосередкованого володіння участю в банку також відносять:

а) прямий або опосередкований контроль одного або кількох учасників банку, яким належить 10% акцій банку або більше;

б) право голосу на підставі довіреності за акціями, що становлять 10% акцій банку або більше. При цьому довіреність повинна надавати повіреному:

- право участі та голосування на всіх загальних зборах учасників банку, що можуть бути скликані та проведені протягом одного року з дати видачі довіреності;
- право голосу з усіх питань, що можуть бути внесені на розгляд загальних зборів учасників (акціонерів) банку, та відсутність інструкцій із голосування щодо них;

в) отримання в управління 10% акцій банку або більше, або часток в статутному капіталі будь-якої юридичної особи в ланцюгу володіння акціями банку. Умови такого управління повинні надавати керівній особі можливість значного або вирішального впливу на управління чи діяльність банку;

г) незалежну від формального володіння можливість значного або вирішального впливу на управління чи діяльність банку.

Істотна участь також визначається на підставі спільного володіння акціями українського банку кількома особами, які:

- є асоційованими особами;
- пов'язані між собою угодами або спільними економічними інтересами;
- економічно або організаційно залежні одна від одної;
- спільно придбали істотну участь у банку;
- заявили публічно або надали НБУ або іншому уповноваженому органу документи про спільне придбання істотної участі в банку.

2. Коли потрібне погодження НБУ

Погодження НБУ потрібне, якщо участь в банку досягає або перевищує 10, 25, 50 та 75 відсотків статутного капіталу банку. Момент, коли необхідно звернутися до НБУ за погодженням, залежить від особливостей встановлення контролю над істотною участю в банку.

Наприклад, погодити з НБУ фактично набуту або збільшену істотну участь у банку після її фактичного набуття або збільшення можна, зокрема, у випадках:

- придбання акцій банку внаслідок придбання контрольного пакета акцій;
- змін у складі власників, які спільно володіють істотною участю;
- отримання спадщини.

Набуття істотної участі в новоствореному банку після його державної реєстрації необхідно погодити з НБУ одночасно з погодженням статуту новоствореного банку.

Погодження НБУ також є необхідною умовою для передачі на підставі довіреності права голосу за акціями банку, які складають істотну участь в банку. При структуруванні такого делегування треба врахувати, що довіреність у цьому випадку повинна передбачати відповідальність довірителя за дії повіреного та зобов'язання довірителя вживати своєчасних заходів для запобігання настанню неплатоспроможності банку.

Схожі умови застосовуються і до передачі в управління акцій банку або часток у статутному капіталі будь-якої юридичної особи в ланцюгу володіння акціями банку. Додатково треба враховувати, що цей банк не може бути управителем часток. Крім того, якщо в управління передали свої акції кілька учасників, навіть якщо у кожного з них менше 10%, ці учасники повинні погодити набуття спільного володіння істотною участю в банку.

3. Коли подавати документи до НБУ

Для погодження набуття або збільшення істотної участі в банку, яке планується, документи до НБУ необхідно подати не пізніше, ніж за два місяці до запланованої дати такого набуття або збільшення. Для погодження фактично вже набутої або збільшеної істотної участі в банку документи повинні бути подані до НБУ протягом двох місяців із дати її фактичного набуття або збільшення.

Під час створення банку документи для погодження набуття істотної участі в банку подаються до НБУ одночасно з пакетом документів для погодження статуту новоствореного банку.

4. Які документи треба подати до НБУ

Серед іншого, пакет документів для погодження набуття або збільшення істотної участі в українському банку повинен включати:

- повідомлення про набуття чи збільшення істотної участі в банку;
- схематичне зображення структури власності банку після набуття або збільшення істотної участі в ньому;
- висновок (попередній висновок) Антимонопольного комітету України стосовно концентрації та/або дозвіл Антимонопольного комітету на концентрацію (якщо це передбачено законодавством України);
- документи та відомості, необхідні для ідентифікації всіх юридичних осіб, у яких заявник та особи, які здійснюватимуть володіння істотною участю у банку, є власниками істотної участі та/або керівниками;
- документи для оцінки фінансового та майнового стану, оцінки ділової репутації особи, яка є або в результаті набуття істотної участі стане кінцевим бенефіціарним власником банку, та всіх осіб, через яких вона набуває або збільшує істотну участь в українському банку;
- копії договорів або інших документів (їх проєктів), на підставі яких набуватиметься або збільшуватиметься істотна участь у банку (цей документ не подається під час створення банку).

Якщо погоджується фактичне набуття або збільшення істотної участі, то до пакету необхідно долучити:

- виписку про стан рахунку в цінних паперах учасника банку – кінцевого

бенефіціарного власника банку або юридичної особи, через яку кінцевий бенефіціарний власник опосередковано володіє істотною участю в банку, що підтверджує його право власності на акції банку;
- копії договорів або інших документів щодо отримання у власність акцій банку та часток у статутних капіталах юридичних осіб у ланцюгу володіння корпоративними правами в банку, укладених після погодження набуття чи збільшення істотної участі кінцевого бенефіціарного власника банку або осіб, через яких він володіє істотною участю в банку.

5. Особливості подання документів для іноземних учасників

Іноземні компанії для погодження набуття істотної участі в українському банку додатково повинні надати:

- копію рішення органу управління іноземної компанії про участь у банку в Україні;
- письмовий дозвіл на участь іноземної компанії в банку в Україні, виданий уповноваженим контролюючим органом держави, в якій зареєстровано головний офіс іноземної юридичної особи. Якщо законодавство цієї держави не містить таких вимог, то компанія може подати письмове запевнення про це і не подавати такий дозвіл.

Іноземець-фізична особа також додатково повинен надати аналогічний дозвіл або запевнення.

Іноземний банк додатково подає повідомлення центрального банку або іншого уповноваженого органу іноземної країни, що здійснює нагляд за його діяльністю. Таке повідомлення має містити:

- згоду на набуття або збільшення іноземним банком істотної участі в українському банку (якщо законодавство іноземної країни вимагає такої згоди) або письмове запевнення іноземного банку про те, що у законодавстві країни його реєстрації немає вимог щодо надання такої згоди;
- інформацію про фінансовий стан іноземного банку, дотримання ним обов'язкових нормативів і лімітів, порушення ним законодавства за останні три роки, а також про вплив набуття або збільшення істотної участі в українському банку на фінансовий стан іноземного банку, дотримання ним обов'язкових нормативів і лімітів, вимог законодавства.

Міжнародна фінансова установа додатково подає рішення її уповноваженого органу про набуття або збільшення істотної участі в українському банку. При цьому, документи щодо ідентифікації, оцінки ділової репутації та фінансового стану (за винятком стратегії та бізнес-плану), міжнародні фінансові установи не подають.

В окремих випадках, Комітет з нагляду НБУ може встановити винятки щодо необхідності подання деяких документів або їх форми.

6. Процедура та строки погодження

В загальних випадках НБУ розглядає пакет документів протягом двох місяців із дня його отримання.

Під час планування угод із придбання акцій банку, треба враховувати, що НБУ може тимчасово (до прийняття рішення щодо погодження) забороняти використовувати право голосу щодо відповідних акцій банку тим особам, які фактично набули або збільшили істотну участь у банку без погодження.

Також, готуючи пакет документів і плануючи структуру угоди щодо набуття істотної участі в банку, необхідно врахувати, що НБУ може заборонити набуття або збільшення істотної участі в банку (відмовити в погодженні фактично вже набутої або збільшеної істотної участі в банку) якщо:

- подано неповний пакет документів;
- документи містять недостовірну інформацію або не відповідають вимогам законів України та/або нормативно-правових актів НБУ;
- інформація, що має істотне значення для вирішення питання про погодження набуття або збільшення істотної участі у банку, не розкрита або прихована;
- ділова репутація особи, а для юридичної особи – також членів її виконавчого органу та/або наглядової ради, хоча б одного з власників істотної участі в юридичній особі або хоча б однієї особи, через яку здійснюватиметься опосередковане володіння та/або контроль за істотною участю у банку, не відповідає вимогам, установленим НБУ;
- фінансовий стан юридичної особи або майновий стан фізичної особи, або хоча б однієї особи, через яку здійснюватиметься опосередковане володіння істотною участю у банку, не відповідає вимогам, установленим НБУ;
- набуття або збільшення особою істотної участі у банку загрожуватиме інтересам вкладників та інших кредиторів банку або суперечитиме антимонопольному законодавству України, або може призвести до погіршення фінансового стану банку;
- структура власності юридичної особи або структура власності банку після набуття або збільшення істотної участі не відповідатиме вимогам щодо прозорості, установленим НБУ.

7. Строк дії погодження

Після отримання погодження набуття або збільшення істотної участі в банку, реалізувати таке набуття або збільшення можна протягом 6 місяців із дня отримання погодження.

Строк може бути продовжений. Для цього необхідно подати клопотанням до НБУ не пізніше ніж за 30 календарних днів до його закінчення.